

**REPUBLIKA ALBANIJA
SKUPŠTINA**

ZAKON

Br. 10221, od dana 4.2.2010. godine

O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE ¹

(Izmijenjen Zakonom Br. 124/2020)

(ažuriran)

Na osnovu članova 18, 78 i 83 stav 1 Ustava, na predlog grupe poslanika,

**SKUPŠTINA
REPUBLIKE ALBANIJE
JE ODLUČILA:**

GLAVA I

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Predmet

Ovim zakonom se reguliše primjena i poštovanje načela jednakosti i ne-diskriminacije na osnovu rase, etničke pripadnosti, boje, jezika, državljanstva, političkih, vjerskih ili filozofskih ubjeđenja, imovnog, obrazovnog ili društvenog statusa, polnog identiteta, seksualne orijentacije, polnih karakteristika, života sa HIV/AIDS virusom, trudnoće, roditeljstva, roditeljske odgovornosti, starosne dobi, porodičnog ili bračnog statusa, građanskog stanja,

¹ U potpunosti usklađeno sa:

1. 32000L0043, Direktivom Savjeta 2004/43/KE od dana 29. juna 2000. godine o "Primjeni načela ravnopravnog tretiranja lica bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo".
2. 32000L0078, Direktivom Savjeta 2000/78/KE od dana 27. novembra 2000. godine o "Određivanju opšteg okvira za ravnopravan tretman pri zapošljavanju i odnosima tokom radnog procesa".
3. 32004L0113, Direktivom Savjeta 2004/113/KE od dana 13. decembra 2004. godine o "Primjeni načela ravnopravnog tretmana muškaraca i žena u mogućnosti dobijanja i nabavke roba i pružanja usluga".
4. 32006L0054, Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta 2006/54/KE od dana 5. jula 2006. godine o "Primjeni načela jednakih mogućnosti i ravnopravnog tretmana muškaraca i žena prilikom zapošljavanja i odnosima tokom radnog procesa".

prebivališta, zdravstvenog stanja, genetskih predispozicija, spoljnog izgleda, ograničenih sposobnosti, pripadnosti određenoj posebnoj grupi ili po nekom drugom osnovu.

Član 2

Cilj

Cilj ovog zakona je da svakom licu obezbijedi pravo na:

- a) jednakost pred zakonom i ravnopravnu zakonsku zaštitu;
- b) jednake šanse i mogućnosti u ostvarivanju prava, uživanju sloboda i učestvovanju u javnom životu;
- c) efikasnu zaštitu od diskriminacije i svakog oblika koje podstiče diskriminaciju.

Član 3

Pojmovi

1. „Diskriminacija” predstavlja svako pravljenje razlike, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva po bilo kom osnovu pomenutom u članu 1 ovog zakona, koje ima za cilj ili za posledicu spriječavanje ili onemogućavanje da se ravnopravno sa drugima ostvaruju prava i osnovne slobode koja su prepoznate Ustavom Republike Albanije, međunarodnim dokumentima koje je Republika Albanija ratifikovala, kao i pozitivnim zakonodavstvom.

2. „Neposredna diskriminacija“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava kada se jedno lice ili grupa lica dovode u neravoprvan položaj u odnosu na drugo lice ili drugu grupu lica u istoj ili sličnoj situaciji, a po bilo kojoj osnovi pomenutoj u članu 1 ovog zakona.

3. „Međusektorska diskriminacija“ je onaj oblik diskriminacije u kojima je prisutno nekoliko osnova koje istovremeno djeluju u korelaciji jedna s drugom, na način da su nerazdvojive i proizvode jedinstvene oblike diskriminacije.

4. „Diskriminacija na osnovu druženja“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava kada se pravi razlika, ograničava ili daje prvenstvo usljed druženja sa licima koja pripadaju grupama pomenutim u članu 1 ovog zakona, kao i na osnovu pretpostavke druženja sa licima koja pripadaju tim grupama.

5. „Višestruka diskriminacija“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava kada se jedno lice ili grupa lica stavljaju u neravoprvan položaj od drugog lica ili druge grupe lica u istoj ili sličnoj situaciji, i to po dva ili više osnova koja djeluju pojedinačno i odvojeno.

6. „Strukturna diskriminacija“ je onaj oblik diskriminacije koji se odnosi na pravila, norme, praksu, oblikovanje stavova i ponašanja u institucijama i drugim društvenim strukturama, da se na svjestan ili nesvjestan način stvaraju prepreke da određene grupe ili pojedinci ne bi ostvarili ista prava ili mogućnosti u odnosu na druge i koje doprinose njihovom slabijem učinku u odnosu na druge.

7. „Posredna diskriminacija” je onaj oblik diskriminacije koji se dešava kada jedna odredba, kriterijum ili praksa, koja djeluje neutralno, stavlja jedno lice ili grupu lica u

neravnopravan položaj po osnovima pomenutim u članu 1 ovog zakona u odnosu na drugo lice ili drugu grupu lica, i to u slučajevima kada ta odredba, kriterijum ili praksa nije objektivno opravdana zakonitim ciljem, ili kada sredstva za ostvarenje tog cilja ili nisu odgovarajuća ili nisu neophodna i srazmjerna sa stanjem koje ga je usloвило.

8. „Govor mržnje“ je svaki oblik javnog izražavanja, posredstvom bilo kojeg sredstva, kojim se promovise i raspiruje omalovažavanje, mržnja ili kleveta, uznemiravanje, vrijeđanje, stvaranje negativnih stereotipa, stigmatizuje ili prijeti jednom licu ili grupi lica, kao i svako opravdavanje svih oblika takvog izražavanja po osnovima koji su pomenuti u članu 1 ovog zakona.

9. „Uskraćivanje razumnog prilagođavanja“ je oblik diskriminacije koji se dešava kada god postoji uskraćivanje ili pritvljenje uvođenju neophodnih i odgovarajućih promjena ili regulacija koje su potrebne u nekom određenom slučaju i koje ne predstavljaju pretjerani teret, kako bi se obezbijedilo ravnopravno uživanje i ostvarivanje osnovnih prava i sloboda koja su priznata važećim nacionalnim zakonodavstvom, za osobe sa invaliditetom ili koje se događaju po drugim osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona.

10. „Podsticanje ili pomaganje u diskriminaciji“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava kada jedno ili više lica podstiču ili pomažu drugo lice ili grupu lica, uključujući tu i njihovu finansijsku podršku, radi diskriminacije, po bilo kom osnovu pomenutom u članu 1 ovog zakona.

11. „Organizacije sa legitimnim interesima“ su one organizacije koje su registrovane u Republici Albaniji i koje kao cilj njihovog djelovanja imaju zaštitu ljudskih prava ili pružanje podrške žrtvama diskriminacije.

12. „Namjera diskriminacije“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava po bilo kojem osnovu pomenutom u članu 1 ovog zakona, pa čak i kada ne postoji nijedna konkretna žrtva diskriminatornog djelovanja.

13. „Uznemiravanje“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava u slučaju neželjenog ponašanja koje se povezuje sa osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, a koje ponašanje ima za cilj povredu ličnog dostojanstva i izazivanje straha, neprijateljstva, prezira, ponižavanja ili vrijeđanja te osobe, kao i stavljanje u neravnopravan položaj, a koje se vrši kada se osoba prema kojoj se takvo ponašanje vrši protivi takvom ponašanju.

14. „Seksualno uznemiravanje“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava u slučaju neželjenog, verbalnog ili neverbalnog ponašanja seksualne prirode kojim se namjerava povrijediti dostojanstvo određene osobe i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, ponižavajuće, degradirajuće ili uvredljivo okruženje za tu osobu.

15. „Davanje instrukcija za diskriminaciju“ je uputstvo ili zahtjev da se diskriminiše jedno ili više lica po bilo kojem osnovu pomenutom u članu 1 ovog zakona

16. „Segregacija“ je onaj oblik diskriminacije koji se dešava kada se jedno lice ili grupa lica odvaja od drugih bez bilo kakvog objektivnog ili opravdanog razloga i to odvajanje se obavlja po najmanje jednom osnovu pomenutom u članu 1 ovog zakona.

17. „Viktimizacija“ je neravnopravan odnos ili negativna posljedica koja dolazi kao reakcija na pritužbu povodom nekog postupka kojim se želi postići načelo ravnopravnosti i nediskriminacije shodno odredbi člana 1 ovog zakona, a u vezi sa navodima o diskriminaciji podnosioca pritužbe.

Član 3/1

Teži oblici diskriminacije

Svako diskriminatorno ponašanje koje je motivisano po više od jedne osnove, kada je izvršeno više od jednog puta, kada se odvijalo u produženom trajanju tokom određenog vremenskog perioda, ili koje je prouzrokovalo naročito štetne posljedice za žrtvu, predstavlja teži oblik diskriminacije.

Član 4

Subjekti

1. Ovaj zakon se odnosi i primjenjuje prema svim licima koja žive i borave na teritoriji Republike Albanije.

2. Albanski državljani sa privremenim ili stalnim boravkom izvan granica Republike Albanije uživaju zaštitu shodno ovom zakonu u odnosima sa albanskim državnim organima.

3. Strana fizička i pravna lica, sa boravištem, prebivalištem ili sjedištem izvan teritorije Republike Albanije, uživaju zaštitu shodno ovom zakonu u odnosima sa albanskim državnim organima.

Član 5

Zabrana diskriminacije

1. Zabranjuje se diskriminacija po svim osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, kao i nepostupanje po žalbama shodno članu 3 ovog zakona, kao i svaki drugi oblik ponašanja koje spriječava primjenu načela ravnopravnog tretmana.

2. Brisano.

Član 6

Različiti pravni tretman

1. Zabrana diskriminacije shodno ovom zakonu se ne primjenjuje u slučajevima kada postoje objektivno i pravno opravdani razlozi na osnovu Ustava, međunarodnih sporazuma i dokumenata koje je Republika Albanija ratifikovala i važećeg zakonodavstva.

2. Različiti tretman koji se zasniva na određenoj karakteristici koja je povezana sa osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona ne predstavlja diskriminaciju u slučajevima kada se zbog prirode profesionalne djelatnosti ili u uslovima u kojima se obavlja određena djelatnost takve karakteristike predstavljaju opravdan ili neophodni profesionalni zahtjev, pod

uslovom da je cilj različitog tretmana zakonski opravdan i da zahtjev ne prevazilazi ono što je neophodno za njegovu realizaciju.

Član 7

Zaštita od diskriminacije

1. Svako postupanje ili nepostupanje javnih institucija ili fizičkih i pravnih lica koja učestvuju u sektorima javnog i privatnog života, a koja postupanja stvaraju osnovu za poricanje jednakosti i ravnopravnosti prema jednom licu ili grupi lica, ili koje ih izlaže nepravедnoj nejednakosti i neravnopravnosti kada se ista nađu u istoj ili sličnoj situaciji u odnosu na druga lica ili grupu lica, predstavlja diskriminaciju.

2. Svakome se garantuje eliminisanje svih privilegija i nepravедne diskriminacije na osnovu ličnih, političkih, ekonomskih, društvenih i kulturnih prava koja su zagantovana Ustavom Republike Albanije, međunarodnim dokumentima koje je Republika Albanija ratifikovala i pozitivnim zakonodavstvom.

3. Javni organi su obavezni da promovišu ravnopravnost i jednakost i da spriječe svaki oblik diskriminacije prilikom vršenja svojih funkcija.

Član 8

Diskriminatorne reklame

Zabranjuje se objavljivanje različitih reklama i ostalih oblika oglašavanja ukoliko je u njima predstavljen, otvoreno ili na način na koji se može modrazumijevati, bilo koji diskriminatorni cilj po osnovima koji su pomenuti u članu 1 ovog zakona.

Član 9

Učešće u politici

Zabranjuje se diskriminacija po svim osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona u ostvarivanju prava lica da bira, da bude biran i da bude imenovan na neku javnu funkciju.

Član 10

Savjest i vjeroispovijest

1. Zabranjuje se diskriminacija koja se odnosi na ostvarivanje slobode savjesti i vjeroispovijesti, posebno kada se tiče njihovog ličnog ili kolektivnog izražavanja, u javnom ili privatnom životu, putem obreda, vjerskog obrazovanja, prakse ili obavljanja rituala.

2. Izuzetak od ove odredbe može se dozvoliti isključivo kada za tako nešto postoje pravno i objektivno opravdani razlozi. Ipak, u svakom slučaju, izuzetak od zabrane

diskriminacije na osnovu savjesti i vjeroispovijesti može se utvrditi isključivo zakonom i to radi zaštite javnog interesa ili zaštite nekih drugih prava. Izuzetak po ovom osnovu mora biti srazmjeran stanju koje je uslovilo potrebu za diskriminacijom. U svakom slučaju, izuzetak od zabrane diskriminacije na osnovu savjesti i vjeroispovijesti ne može ugroziti suštinu prava i sloboda i ni u kom slučaju ne može prevazići ograničenja predviđena Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

Član 11

Afirmativna akcija

Privremene, posebne mjere koje imaju za cilj pospješivanje realnog uspostavljanja jednakosti, u slučajevima kada je odsustvo jednakosti uslovljeno diskriminacijom po bilo kom osnovu pomenutom u članu 1 ovog zakona, smatra se afirmativnom akcijom i ne predstavlja diskriminaciju, shodno ovom zakonu. Ove mjere traju sve do ostvarivanja ciljeva njihove primjene i dostizanja uslova za pružanje jednakih mogućnosti.

GLAVA II

ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE U OBLASTI RADA

Član 12

Zabrana diskriminacije

1. Zabranjuje se diskriminacija lica u vezi sa njegovim pravom na rad. Diskriminaciju predstavlja svako pravljenje razlike, ograničavanje ili isključivanje koje se zasniva na osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, i koja, između ostalog, imaju veze sa:

a) oglašavanjem slobodnih radnih mjesta;
b) angažovanjem i izborom zaposlenika;
c) tretanom zaposlenog na radnom mjestu, uključujući i njihov tretman tokom uspostavljanja ili promjene uslova na radu, nagrade, zarade i radnog okruženja, tretmana koji se tiče stručne obuke ili tokom disciplinskog postupka ili u vezi sa otpuštanjem ili raskidom radnog ugovora;

d) članstvom u sindikatu i olakšicama koje obezbjeđuje takvo članstvo.

2. Zabranjuje se svaki oblik uznemiravanja, uključujući i seksualno uznemiravanje od strane poslodavca prema zaposlenom ili licu koje traži posao ili između zaposlenih.

3. Primjena posebnih, privremenih mjera po osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, koje za cilj imaju pospješivanje jednoakosti i ravnopravnosti u oblasti trada, ne predstavljaju diskriminaciju. Primjena takvih mjera, ni u kom slučaju, ne može podrazumijevati uspostavljanje za stalno nejednakih ili različitih standarda, a posebne mjere će biti ukinute u trenutku ostvarivanja ciljeva njihove primjene i dostizanja uslova za

pružanje jednakih mogućnosti.

Član 13

Obaveze poslodavca

1. Poslodavac je obavezan da:

a) primjenjuje, štiti i podstiče načelo ravnopravnosti i zabrane svakog oblika diskriminacije;

b) preduzme sve neophodne mjere, uključujući i disciplinske mjere, radi zaštite zaposlenih od diskriminacije i viktimizacije, u roku od mjesec dana od dana kada sazna za takve slučajeve;

c) da efikasno i u skladu sa ovim zakonomo odgovori na žalbe koje primi, a koje se odnose na diskriminaciju koju su izvršili njegovi zaposleni, u roku od mjesec dana od njihovog prijema.

2. Poslodavac se obavezuje da radi na podizanju svijesti o ovom zakonu i to tako što će ga vidno istaći u zajedničkim prostorijama na radnom mjestu, kao i da svojim sredstvima ili uz pomoć specijalizovanih subjekata omogući da se svi zaposleni upoznaju sa njim i da ga razumiju.

Član 14

Obaveze Vlade (Savjeta ministara), resornog ministra za rad i socijalno staranje i resornog ministra unutrašnjih poslova

Vlada, resorni ministar za rad i socijalno staranje i resorni ministar unutrašnjih poslova su odgovorni za preduzimanje mjera afirmativne akcije u borbi protiv diskriminacije u oblasti rada i prava na rad. Mjere koje se preduzimaju, između ostalih, su:

a) podizanje svijesti o ovom zakonu zaposlenih i poslodavaca, između ostalog, i pružanjem informacija o ovom zakonu;

b) usvajanje i uspostavljanje posebnih i privremenih politika, po osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, radi podsticanja ravnopravnosti, posebno između muškaraca i žena, kao i između fizički potpuno sposobnih lica i lica sa invaliditetom.

Član 15

Prava zaposlenih

1. Svaki zaposleni ima pravo da se žali poslodavcu, Komesaru za zaštitu od diskriminacije ili sudu, ukoliko vjeruje da je žrtva diskriminacije. Ova odredba ne ograničava njegovo pravo da se žali posebnim institucijama koje su uspostavljene pri različitim sektorima u oblasti rada.

2. Tokom perioda razmatranja žalbe, zaposleni ima pravo da nastavi sa radom prema uslovima iz ugovora o radu.

3. Zaposleni ima pravo da u svako doba dobije informaciju u vezi sa njegovom žalbom, kao i da zatraži objašnjenja o odlukama koje je poslodavac donio u vezi sa njegovim

žalbama, i to neposredno nakon njihovog donošenja.

4. Ukoliko poslodavac ne preduzme mjere da istraži i da riješi žalbu za diskriminaciju, zaposleni koji je podnio žalbu ima pravo da prekine sa radom, a da ne izgubi pravo na zaradu, i to za period koji je dovoljan da se zaštiti od diskriminacije. Shodno ovoj odredbi, zaposleni će vratiti zaradu koju je primio ukoliko diskriminacija za koju je tvrdio da postoji ne bude potvrđena pravosnažnom odlukom.

Član 16

Primjena zakona na lica koja su samozaposlena

Odredbe Glave II ovog zakona primjenjuju se u dijelu prijema u struku i dobijanja dozvola za obavljanje djelatnosti, naročito u slučajevima kada su lica samozaposlena.

GLAVA III

ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE U OBLASTI OBRAZOVANJA

Član 17

Zabrana diskriminacije

1. Zabranjuje se svako pravljenje razlike, ograničavanje ili isključivanje po osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, koja, između ostalih, imaju veze sa:

a) osnivanjem javnih ili privatnih institucija koje pružaju obrazovne ili stručne usluge;

b) finansiranjem javnih institucija koje pružaju obrazovne ili stručne usluge;

c) sadržajem načela i kriterijuma obrazovne djelatnosti, uključujući tu i nastavne programe i metode učenja;

č) tretiranjem studenata ili učenika, uključujući prijem, ojenjivanje, primjenu disciplinskih mjera ili njihovo udaljavanje.

2. Zabranjuje se da se jednom licu ili grupi lica zabrani prijem u javnu obrazovnu instituciju na osnovu razloga koji su pomenuti u članu 1 ovog zakona.

3. Zabranjuje se vaki oblik uznemiravanja, naročito seksualnog uznemiravanja, studenata, učenika i zaposlenih u obrazovnim institucijama.

4. Primjena posebnih, privremenih mjera po osnovama pomenutim u članu 1 ovog zakona, koje za cilj imaju pospješivanje jednakosti i ravnopravnosti u oblasti obrazovanja, ne predstavljaju diskriminaciju. Primjena takvih mjera, ni u kom slučaju, ne može podrazumijevati uspostavljanje za stalno nejednakih ili različitih standarda, a takve mjere će biti ukinute u trenutku ostvarivanja ciljeva njihove primjene i dostizanja uslova za pružanje jednakih mogućnosti.

Član 18

Obaveze Vlade (Savjeta ministara) i resornog ministra za prosvjetu i nduku

Vlada, resorni ministar za rad i socijalno staranje i resorni ministar unutrašnjih poslova su odgovorni za preduzimanje mjera afirmativne akcije u borbi protiv diskriminacije u oblasti rada i prava na rad. Mjere koje se preduzimaju su:

1. Vlada i resorni ministar za prosvjetu i nauku su pojedinačno odgovorni za preduzimanje mjera afirmativne akcije u borbi protiv diskriminacije na osnovu prava na obrazovanje.

2. Vlada i resorni ministar za prosvjetu i nauku, između ostalih, preduzimaju mjere za:

a) podizanje svijesti o ovom zakonu u obrazovnom sistemu, između ostalog, i uključivanjem informacija o ovom zakonu u nastavne programe;

b) uključivanjem u nastavne programe koncepata i aktivnosti protiv modela diskriminatornog ponašanja;

c) obrazovanje cjelokupne populacije, na poseban način preduzimajući mjere za podsticanje djevojaka i žena, manjina, osoba sa invaliditetom ili lica koja su ili koja imaju predispozicije da budu žrtve diskriminacije na osnovama koje su pomenute u članu 1 ovog zakona;

d) poštovanje i obezbjeđivanje prava na obrazovanje na jezicima manjina, kao i odgovarajuće načine za obrazovanje osoba sa invaliditetom.

Član 19

Obaveze rukovodilaca obrazovnih institucija

Rukovodilac obrazovne institucije je odgovoran za preduzimanje mjera afirmativne akcije u institucijama radi borbe protiv diskriminacije u oblasti prava na obrazovanje. Mjere koje se preduzimaju, između ostalih, su i:

a) podizanje svijesti o ovom zakonu u okviru institucije, između ostalog, i njegovim objavljivanjem na vidnom mjestu;

b) borba protiv modela diskriminatornog ponašanja kojim se vrši ili podstiče diskriminacija u okviru institucije;

c) preduzimanje ostalih neophodnih mjera, uključujući i disciplinske mjere, radi zaštite zaposlenih od diskriminacije i viktimizacije, u roku od mjesec dana od saznanja o konkretnom događaju;

č) efikasno razmatranje pritužbi za diskriminaciju u okviru institucije, uz obaveznu razmatranja svake pritužbe u roku od 30 dana od dana podnošenja;

d) primjena disciplinskih mjera prema svakom licu za koje se utvrdi da je izvršio diskriminatornu radnju, kada su takve mjere odgovarajuće, srazmjerne i u skladu sa ovlaštenjima rukovodioca.

GLAVA IV

ZABRANA DISKRIMINACIJE U OBLASTI DOBARA I USLUGA

Neni 20

Dobra i usluge

1. Zabranjuje se fizičkom ili pravnom licu koje javno nudi dobra ili usluge, besplatno ili ne, da diskriminiše drugo lice koje želi da ih kupi ili upotrijebljava, na način da:

a) odbija da dà drugom licu ili grupi lica dobra ili usluge na zbog osnova pomenutih u članu 1 ovog zakona;

b) odbija da pruži jednom licu ili grupi lica dobra ili usluge na isti način ili istog kvaliteta, ili pod istim uslovima u kojima se ta dobra ili usluge pružaju široj javnosti.

2. Stav 1 ovog člana se primjenjuje posebno u sljedećim slučajevima:

a) mogućnost ulaska na određeno mjesto koje je dostupno javnosti ili da koristi neko mjesto koje je javnosti dostupno za upotrebu;

b) mogućnost da se dobiju ili iskoriste dobra ili usluge koje se tiču zdravlja;

c) pomoć i mogućnost korišćenja dobara iz strukture društvene zaštite, uključujući i socijalnu pomoć, društveno osiguranje, zaštitu djece, naknadu zbog smanjene radne sposobnosti ili nekog drugog oblika društvene zaštite ili društvene prednosti koja se nudi javnosti;

d) mogućnost korišćenja ili ulaska u određenu obrazovnu instituciju;

e) pristup nekom mjestu gdje se nudi utočište;

f) prodaje ili davanja u zakup stambenih prostora ili drugih vrsta nepokretnosti;

g) bankarske usluge u mogućnost obezbjeđivanja grantova, kredita, bankarskih ili finansijskih depozita;

h) olakšica za zabavu, odmor i osvježenje;

i) olakšica za prevoz ili putovanje;

j) usluge slobodnih zanimanja.

3. Zabranjuje se fizičkom ili pravnom licu koje nudi dobra i usluge javnosti, da ne primi ili da se usprotivi obavljanju izmjena ili neophodnih i odgovarajućih prepravki kojima se olakšava korišćenje tih dobara i usluga za osobe sa invaliditetom, sve dok te prepravke i izmjene ne predstavljaju nesrazmjerni ili nezakoniti teret za lice koje nudi dobra ili usluge.

4. Odbijanje u smislu člana 1 ovog člana podrazumijeva i situacije kada se odbijanje suštinski vrši po osnovama iz člana 1 ovog zakona, ali subjekt koji diskriminiše navodi neke druge razloge ili ne pruža nikakvo objašnjenje odbijanja.

5. Razlike u nagradama i naknadama, utvrđene po osnovama navedenim u članu 1 ovog zakona, ne predstavljaju diskriminaciju u slučajevima kada su te razlike opravdane i proporcionalne riziku koji se procjenjuje na osnovu trenutnih i statistički provjerljivih podataka koji su usko povezani s rizikom.

6. Troškovi povezani s trudnoćom i materinstvom ne mogu rezultirati osnovom za

razlike u pojedinačnim nagradama i naknadama.

7. Zabrana diskriminacije se ne odnosi na određivanje posebne starosne dobi za mogućnosti dobijanja socijalnih davanja, dobara, olakšica i usluga, ukoliko postoje opravdani i objektivni kriterijumi za njihovu dodjelu, koji ne ugrožavaju suštinu prava na olakšice i kada se njihovim određivanjem želi postići legitimni cilj u javnom interesu ili zaštititi prava drugih, uvijek u direktnoj srazmjeri sa situacijom koja je uzrokovala takvo određivanje.

GLAVA V

KOMESAR ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE

Član 21

Komesar

1. Komesar za zaštitu od diskriminacije, u daljem tekstu Komesar, obezbjeđuje efikasnu zaštitu od diskriminacije i svake vrste ponašanja koje podstiče diskriminaciju. Komesar je javno pravno lice.

2. Komesaru tokom njegovog rada pomaže Kancelarija za zaštitu od diskriminacije (Kancelarija). Kancelarija svoje zaposlene i neophodna sredstva za pružanje podrške Komesaru u ispunjavanju njegovih obaveza predviđenih zakonom.

3. Skupština odlučuje o zaradi Komesara, organizacionoj strukturi i klasifikaciji zarada zaposlenih u Kancelariji Komesara za zaštitu od diskriminacije. Zaposleni u ovoj Kancelariji uživaju status državnih službenika.

4. Komesar ima svoj nezavisan budžet, koji se finansira sredstvima koja se opredjeljuju iz Državnog budžeta i različitim vidovima donacija.

Član 22

Status

Komesar je nezavisan u ispunjavanju svoji zadataka i potčinjen je jedino Ustavu i zakonu.

Član 23

Način izbora Komesara

1. Komesar se bira glasovima većine od ukupnog broja poslanika u Skupštini.
2. Mogućeg kandidata za mjesto komesara Skupštini predlaže grupa poslanika.
3. Prije stupanja ili ponovnog stupanja na dužnost, Komesar polaže zakletvu pred Skupštinom.
4. Tekst zakletve glasi: „Zaklinjem se da ću tokom obavljanja svojih zadataka uvijek

štititi načelo ravnopravnosti, u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Albanije“.

Član 24

Uslovi za izbor Komesara

Za Komesara može biti izabran bilo koji albanski držvljanin koji ispunjava doljenavedene uslove:

- a) da ima visoki moralni integritet i da je njegov rad prepoznat u zajednici;
- b) da posjeduje univerzitetsku diplomu drugog ciklusa ili ekvivalentnu diplomu, u skladu sa pravilima o priznavanju diploma shodno pozitivnom zakonodavstvu;
- c) da ima ne manje od 5 godina iskustva u radu u oblasti ljudskih prava i sloboda i primjene zakona;
- d) da nije pravosnažno osuđivan za izvršenje nekog krivičnog djela;
- e) da nije poslanik u sazivu Skupštine koji predlaže ili bira komesara.

Član 25

Trajanje mandata

Komesar se bira za vrijeme od pet godina, sa mogućnošću još samo jednog reizbora.

Član 26

Izvještavanje

Komesar najmanje jednom godišnje predstavlja svoj izvještaj pred odborima Skupštine. Izvještaji uključuju analize o opštoj primjeni ovog zakona, kao i rad Komesara i Kancelarije.

Član 27

Prestanak mandata

Mandat Komesara prestaje:

- a) nakon isteka perioda od 5 godina;
- b) ukoliko bude razriješen;
- c) ukoliko Skupštini pismeno podnese ostavku;
- d) u slučaju smrti.

Član 28

Slučajevi u kojima se Komesar razrješava sa dužnosti

1. Komesar se razrješava dužnosti samo u slučajevima kada:
 - a) je pravnosnažnom sudskom presude osuđen za izvršenje nekog krivičnog djela;
 - b) se utvrdi da nije bio u stanju da obavlja dužnost u tokom perioda dužeg od tri mjeseca;
 - c) postupa u suprotnosti sa odredbama ovog zakona, Ustava ili pozitivnog zakonodavstva.

2. Inicijativu za razrješenje komesara podnosi najmanje 1/3 poslanika u Skupštini. Odluka o razrješenju Komesara sa dužnosti donosi se većinom glasova ukupnog broja poslanika u Skupštini.

Član 29

Izbor Komesara

Skupština vrši izbor novog Komesara u roku od mjesec dana od mjesec dana od prestanka mandata prethodnog Komesara. Kada istekne petogodišnji mandat prethodnog Komesara, on ostaje na funkciji do izbora novog Komesara.

Član 30

Nespojivost funkcije Komesara

Komesaru se zabranjuje članstvo u političkim partijama ili organizacijama, da se bavi političkom djelatnošću, kao i da bude član rukovodećih organa društvenih, ekonomskih i privrednih organizacija i subjekata. Komesar može da obavlja nastavu i da objavljuje književne i naučne radove, sem ukoliko to ne utiče na redovno obavljanje njegove funkcije.

Član 31

Zamrzavanje radnog odnosa komesara i povratak na prethodni posao

Nakon što okonča obavljanje funkcije u skladu sa tačkama „a“ i „c“ člana 27 ovog zakona, komesar koji je u vrijeme svog imenovanja obavljao državnu funkciju ili bio zaposlen u javnom sektoru, ima pravo da se vrati na prethodno radno mjesto koje je zauzimao prije svog imenovanja na funkciju komesara. U slučajevima kada to nije moguće, obezbijediće mu se ekvivalentan posao onom koji je obavljao prije svog imenovanja na funkciju komesara.

Član 32

Nadležnosti

1. Nadležnosti Komesara su:

a) da razmatra pritužbe lica ili grupe lica koja tvrde da su diskriminisana, u skladu sa ovim zakonom i zakonom „O rodnoj ravnopravnosti u društvu“;

b) da razmatra pritužbe organizacija koje imaju zakonski interes da djeluju u ime i s pismenim ovlašćenjem pojedinaca ili grupe pojedinaca koji tvrde da se dogodila diskriminacija ili u njihovo ime u slučajevima koja su povezana sa kolektivnim interesom;

c) da vrši upravne istrage nakon što dobije povjerljivo obavještenje o kršenju ovog zakona;

d) da izdaje upravne sankcije shodno odredbama ovog zakona;

e) da podstiče načela ravnopravnosti i nediskriminacije, posebno vršeći podizanje svijesti i informisanje o ovim pitanjima, uključujući i dijeljenje pismenih obavještenja, između ostalog i o ovom zakonu, na albanskom jeziku i jezicima manjina, kao i u formatu koji mogu koristiti lica sa invaliditetom;

f) da nadgleda primjenu ovog zakona i zakona „O rodnoj ravnopravnosti u društvu“;

g) da sprovodi ankete u vezi sa diskriminacijom;

h) da izdaje preporuke nadležnim organima, a naročito preporuke za usvajanje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakonskih rješenja;

i) da objavljuje izvještaje i izdaje preporuke vezane za bilo koji slučaj koji se povezuje sa diskriminacijom;

j) da se neposredno obrati javnom mnjenju u vezi bilo kojeg slučaja koji se povezuje sa diskriminacijom;

k) na zahtjev suda koji vodi postupak povodom određenog slučaja, da dostavlja pismeno mišljenje u vezi bilo kojeg slučaja koji se povezuje sa diskriminacijom;

l) da doprinosi u izvještavanju i po potrebi predstavlja izvještaje pred međunarodnim i regionalnim organizacijama;

lj) da podnosi tužbe radi zaštite načela ravnopravnosti i nediskriminacije i za slučajeve koji su povezani sa kolektivnim interesima;

m) da obavijesti Ustavni sud u slučajevima kada, tokom vršenja svoje funkcije, utvrdi da se određenim zakonom ili normativnim aktom krše prava i osnovne slobode pojedinca;

n) da obavještava o pravu na zaštitu od diskriminacije i raspoloživim zakonskim sredstvima za takvu zaštitu;

nj) da razvija redovni dijalog u vezi sa pitanjima diskriminacije sa odgovarajućim društvenim grupama, uključujući i nevladine organizacije;

o) da sprovodi aktivnosti podizanja svijesti i edukacije koje pomažu u primjeni ovog zakona.

2. Sve javne institucije i privatni subjekti su obavezni da Komesaru pruže podršku, dostavljajući mu podatke koji su mu neophodni i garantujući mu pristup informacijama koje su mu neophodne za obavljanje svojih zadataka.

3. Prilikom razmatranja pritužbi koje su mu upućene, Komesar primjenjuje norme

predviđene Zakonikom u upravnom postupku, sem u postupcima koji su predviđeni ovim zakonom.

4. Obaveza pomenuta u tački 2 ovog člana se ispunjava u skladu sa zakonodavstvom koje reguliše pravo na informisanje i zaštitu ličnih podataka.

Član 33

Postupci

1. Lice ili grupa lica koja tvrde da su diskriminisana, ili organizacija sa legitimnim interesima koja u ime nekog lica ili grupe lica tvrdi da je došlo do diskriminacije, može podnijeti pritužbu Komesaru i priložiti raspoložive dokaze, u pismenoj formi, ili u izuzetnim slučajevima i usmeno, na način da se može sačiniti zapisnik.

2. Organizacija sa legitimnim interesima može zatražiti sprovođenje upravne istrage povodom dobijanja povjerljive informacije, kao i da predstavlja jedno lice ili grupu lica, nakon što od njih dobije pismeno ovlašćenje ili nakon što se, u prisustvu službenika institucije, sačini zapisnik za zastupanje jednog lica ili grupe lica;

3. Pritužba mora da sadrži najmanje sljedeće podatke:

- a) ime podnosioca pritužbe;
- b) način na koji se podnosilac pritužbe može kontaktirati;
- c) ime ili naziv subjekta za koji se tvrdi da je izvršio diskriminaciju, ili objašnjenje zbog čega ga je nemoguće identifikovati;
- d) opis diskriminacije za koju se tvrdi da je izvršena;
- e) mjere koje se zahtijevaju od Komesara;
- f) datum i potpis podnosioca pritužbe ili njegovog predstavnika.

4. Pritužba neće biti prihvaćena ukoliko:

- a) je ukinuta;
- b) predstavlja zloupotrebu prava dostavljanja pritužbe Komesaru ili nije u skladu sa odredbama ovog zakona;
- c) se isti slučaj razmatra u okviru neke druge pritužbe ili ukoliko postoji ranije donešena odluka, a ne postoje novi podaci;
- d) je otvoreno neosnovana ili ukoliko ne postoji dovoljno podataka na osnovu kojih bi se sprovela istraga;
- e) su se sve činjenice koje predstavljaju suštinu pritužbe dogodile prije stupanja na snagu ovog zakona;
- f) se prijavljuje slučaj nakon isteka perioda od tri godine od dana kada se dogodila diskriminacija ili dvije godine nakon saznanja da se dogodila diskriminacija.

5. Fizička ili pravna lica protiv kojih je podnešena pritužba Komesar obavještava pismenim putem u roku od 15 dana od dana prijema pritužbe.

6. Za razmatranje pritužbe Komesaru, podnosioci pritužbe ne plaćaju nikakvu naknadu.

7. Po prijemu pritužbe, Komesar utvrđuje činjenice. U vezi sa tim, Komesar može zatražiti od podnosioca pritužbe i lica protiv kojeg je podnešena pritužba da se izjasne u

pismenoj formi, u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva. Kada procijeni da je to neophodno, Komesar može zatražiti podatke i od drugih lica ili iz drugih izvora.

7.1. U slučajevima kada podnositelj pritužbe podnosi činjenice na kojima zasniva tvrdnje o diskriminatornom ponašanju i na onsovu kojih se može pretpostaviti da je postojala diskriminacija, druga strana, protiv koje je podnijeta pritužba, obavezna je da dokaže da diskriminacija nije postojala.

7/2. Kada su za utvrđivanje ili pojašnjenje činjenica koje su povezane sa razmatranjem pritužbe neophodna posebna znanja, Komesar može da zatraži stručno mišljenje eksperata iz određenih oblasti.

7/3. U slučajevima kada je je Komesaru podneđeno više pritužbi protiv istog subjekta i koje imaju istu osnovu, moguće je izvršiti njihovo spajanje u jedinstvenu pritužbu.

7/4. Kada je Komesar obaviješten da je podnositelj pritužbe podnio tužbu sudu po osnovu utvrđivanja diskriminacije, a u međuvremenu je podnešena ista pritužba Komesaru za zaštitu od diskriminacije, a sud već razmatra taj slučaj, Komesar donosi odluku o obustavi postupka.

8. Kada nađe za shodno, Komesar će održati javnu sjednicu na koju će pozvati stranke i sva druga zainteresovana lica i saslušati ih.

9. Kada nađe za shodno, Komesar će zatražiti da se postigne dogovor između podnosioca pritužbe i lica protiv kojeg se pritužba podnosi.

10. Komesar odlučuje donošenjem rješenja, koje se dostavlja strankama u roku od 90 dana od dana prijema pritužbe ili ukoliko je održana javna sjednica na kojoj su stranke saslušane, u roku od 90 dana od dana održavanja sjednice. Rješenje sadrži odluke i mjere, kao i rok za njihovo izvršenje.

11. Ukoliko Komesar naredi odluke i mjere, subjekt protiv kojeg je podnešena pritužba je dužan da izvršiti Komesara, u roku od 30 dana, o preduzetim radnjama za izvršenje rješenja. Ukoliko subjekt subjekt protiv kojeg je podnešena pritužba ne obavijesti Komesara ili ne postupi po donešenom rješenju, Komesar određuje sankcije, novčane kazne za subjekt subjekt protiv kojeg je podnešena pritužba. Novčana kazna će se ukinuti ukoliko subjekt protiv kojeg je podnešena pritužba pristupi izvršenju rješenja u roku od sedam dana od dana donošenja odluke o određivanju novčane kazne.

12. Kada donese odluku o mjerama, Komesar posebno vodi računa:

a) da su efikasne i preventivne; i

b) srazmjerne situaciji koja je uzrokovala donošenje odluke o primjeni mjera.

Ukoliko se izrekne novčana kazna, Komesar pri određivanju iznosa kazne mora voditi računa o:

i) prirodni i oblasti kršenja prava i uticaja na žrtvu; i

ii) lične i finansijske okolnosti prekršioca, posebno uzevši u obzir sve izvore prihoda, kao i u slučaju da je privatno pravno lice prekršilac uzima se u obzir aktiva, bilans stanja i profit, kao i cjelokupni iznos zarada koje je to pravno lice isplatilo zaposlenima;

c) ukoliko se istim kršenjem određenog prava diskriminiše više lica, donosi se odluka o samo jednoj novčanoj kazni, ali uzimajući u obzir sve zahtjeve opisane pod tačkom „b“ ovog člana.

13. Svako lice koje krši odredbe ovog zakona kazniće se novčanom kaznom, u iznosima kako slijedi:

- a) fizičko lice, od 10 000 do 60 000 leka;
- b) pravno lice od 60 000 do 600 000 leka;
- c) fizičko lice u okviru pravnog lica koje je odgovorno za kršenje od 30 000 do 80 000 leka;
- d) lice koje obavlja javnu funkciju i odgovorno je za kršenje po osnovu ovog zakona od 30 000 do 80 000 leka.
- e) fizičko ili pravno lice koje izvrši jedno ili više težih oblika diskriminacije, kazniće se dvostrukim iznosom novčane kazne koja je predviđena pod slovima “a”, “b”, “c” i “d” tačke 13 člana 33 ovog zakona.

14. Odlukom o određivanju mjere novčane kazne takođe se utvrđuje razumni rok za plaćanje izrečene kazne.

15. Kao posljednje sredstvo, kada se fizičko ili pravno lice ne pridržavaju rješenja i odluke Komesara ili kada ne plate izrečenu kaznu ni u roku od tri mjeseca od dana isteka roka koji je postavio Komesar, a protiv rješenja nije podnijeta žalba sudu, Komesar može zatražiti od nadležnih organa ukidanje ili suspenziju dozvole ili ovlašćenja da fizičko ili pravno lice dalje obavlja djelatnost ili funkciju.

16. U slučajevima kada se rješenje Komesara vrati poštanskim putem sa naznakom „nepoznata adresa“ ili „dostava nije moguća“, te stoga podnosilac pritužbe i subjekt protiv kojeg je pritužba podnešene ne mogu biti formalno obaviješteni o mjerama Komesara za zaštitu od diskriminacije, sažetak rješenja se objavljuje na oglasnoj tabli u prostorijama Komesara za zaštitu od diskriminacije.

17. Državni medijski operateri su obavezni da objave sažetak pravosnažnih rješenja koje donosi Komesar za zaštitu od diskriminacije koje se odnose na jezik mržnje.

18. Na odluke Komesara za zaštitu od diskriminacije ulaže se žalba nadležnom sudu, u skladu sa pravilima određenim važećim zakonodavstvom o rješavanju upravnih sporova.

Član 33/1

Izvršenje novčanih kazni i odluka Komesara

1. Prekršilac plaća novčanu kaznu najkasnije 45 dana od dana njenog izricanja. Nakon isteka ovog roka, odluka o izricanju kazne proprima izvršni karakter i izvršava se prinudno od strane izvršitelja, a na zahtjev Komesara.

2. Novčane kazne se uplaćuju u korist Državnog budžeta.

GLAVA VI

POSTUPCI PRED SUDOM

Član 34

Subjekti koji imaju pravo da podnesu tužbu radi diskriminacije

1. Svako lice ili grupa lica koja tvrde da je u odnosu na njih sprovedena diskriminacija po jednom od osnova pomenutih u članu 1 ovog zakona, mogu da podnesu tužbu nadležnom sudu u skladu sa odredbama Zakonika o parničnom postupku radi naknade štete u skladu sa zakonom, ili zavisno od pojedinačnog slučaja, i krivičnu prijavu nadležnim organima radi krivičnog gonjenja.

2. Podnošenje pritužbe Komesaru ne predstavlja uslov da bi se podnijela tužba i ne predstavlja prepreku oštećenom licu da se obrati sudu ili organima krivičnog gonjenja.

3. Organizacija koja ima zakonski interes može da podnese tužbu u ime jednog lica ili grupe lica, pod uslovom da ta organizacija ima punomoćje ili izjavu o zastupanju koju je to lice ili grupa lica prema kojima je vršena diskriminacija dala pred sudom.

4. Komesar za zaštitu od diskriminacije i organizacije koje imaju legitimni interes imaju pravo da podignu tužbu pred nadležnim sudom radi zaštite našela ravnopravnosti i nediskriminacije za pitanja koja se vežu za kolektivni interes.

Član 35

Individualna odgovornost

Shodno odredbama ovog zakona, svako lice je odgovorno kada svojim činjenjem ili nečinjenjem vrši diskriminaciju u smislu ovog zakona. Individualna odgovornost ne isključuje odgovornost države ili privatnog pravnog lica.

Član 36

Postupak pred sudom

1. Tužba nadležnom sudu predaje jedan od subjekata koji su predviđeni u članu 34 ovog zakona, najkasnije u roku od 5 godina od dana kada se dogodilo ponašanje za koje se tvrdi da je diskriminatorno i ne kasnije od 3 godine od dana kada oštećeni sazna za takvo ponašanje.

2. Oštećeni nije obavezan da prijavi slučaj Komesaru prije podnošenja tužbe za diskriminaciju nadležnom sudu.

3. Sud obavještava Komesara o svakoj podnošenoj tužbi za diskriminaciju.

4. U bilo kojoj fazi postupka sud može od Komesara zahtijevati da dostavi pismeno mišljenje i rezultate njegove istrage, ukoliko je takva istraga sprovedena, kao i bilo koju

drugu informaciju koja je od značaja za postupak.

5. Podnosilac tužbe je obavezan da dostavi dokaze koji potkrijepljuju tužbu, koristeći svaki zakonom dozvoljeni dokaz putem kojeg se može utvrditi postojanje diskriminatornog ponašanja.

6. Nakon što podnosilac tužbe predstavi činjenice na kojima zasniva svoje tvrdnje i na osnovu kojih sud može pretpostaviti diskriminatorno ponašanje, tuženi je obavezan da dokaže da takve činjenice ne predstavljaju diskriminaciju shodno ovom zakonu.

Član 37

Sudska presuda

1. Sudskom presudom se određuje naknada štete ukoliko sud presudi da je ovaj zakon prekršen, uključujući i vremenski rok u okviru kojeg se naknada štete mora izvršiti.

2. Presuda se dostavlja svim zainteresovanim stranama, uključujući i Komesara.

3. Određivanje mjera shodno ovom zakonu ne isključuje određivanje mjera po drugim zakonima.

Član 38

Naknada štete

Naknada štete, između ostalog, uključuje i ispravljanje posljedica nastalih kršenjem zakona povraćajem u pređašnje stanje, neophodnom kompenzacijom za pričinjenu materijalnu i nematerijalnu štetu, kao i drugim odgovarajućim mjerama.

GLAVA VII

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 39

Podzakonska akta

1. Zadužuje se Komesar da, u roku od 3 mjeseca od dana njegovog imenovanja, donese pravilnik o funkcionisanju Kancelarije.

2. Zadužuje se Vlada (Savjet ministara) da, u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, donese podzakonska akta iz člana 18 ovog zakona.

Član 40

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu 15 dana nakon objavljivanja u Službenom listu.

Potvrđen dekretom Predsjednika Republike Albanije, g. Bamira Topija, br. 6433 od dana 24.2.2010. godine.